

Ali təhsil ocaqlarımız

ŞƏRƏFLİ YOL KEÇMİŞ TƏHSİL OCAĞI

Qasım Məmmədov

ADNA-nın tərbiyə işləri üzrə prorektoru

Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası şərəfli bir yol keçmişdir. Onun fəaliyyəti yarandığı gündən respublikanın iqtisadi həyatı ilə sıx bağlı olmuşdur. Belə bir təhsil ocağının yaranması dövrün, zamanın tələbi idi. Neft diyarı olan Azərbaycanda neft institutunun olmasına ciddi ehtiyac duyulurdu.

Əcnəbilərin işğalı dövründə Azərbaycanın neft sənayesinə ciddi zərər dəymişdi. 1913-cü ildə istismarda 3000 quyu olduğu halda 1920-ci ildə onların sayı 800-dən az olmuş, hasilat isə 1913-cü il səviyyəsindən (7609 min ton) 1920-ci ildə 2915 min tona qədər azalmışdı. Yeni qurulmuş sovet hökumətinin Azərbaycanın neft sənayesinin ehtiyatlarının işlənməsinə böyük ehtiyacı var idi. Ona görə də 1918-ci ilin iyununda Moskvada imzalanmış dekretlə neft sənayesi milliləşdirilmiş, onun bərpası və inkişafı üçün xüsusi plan tərtib olunmuşdu. Bu işlər isə genişmiqyaslı yenidənqurma və modernizasiya tədbirlərinin həyata keçirilməsini tələb edirdi. Belə məsələlərin həlli isə öz növbəsində yüksəkixtisaslı mütəxəssis kadrların hazırlanmasını respublikanın həyatında həlli vacib olan əsas problemə çevirmişdi. Məhz bu səbəbdən neft sənayesini mühəndis kadrlarla təmin edəcək ali təhsil müəssisəsinin yaradılması 1920-ci ilin mayın 20-də xüsusi komissiyanın gündəliyinə çıxarılmışdı.

14 noyabr 1920-ci ildə Azərbaycan İnqilab Komitəsi “Bakıda Politexnik İnstitutunun yaradılması haqqında” dekreti qəbul etmişdir.

İnstitutun Elmi Şurasının birinci iclası 15 dekabr 1920-ci ildə professor N.A.Dub-

rovskinin sədrliyi altında aparılmışdır. İclasda S.Vəkilov Elmi Şuranın katibi seçilmişdir.

1920/1921-ci tədris ilində institutda 1135 tələbə oxumuşdur. 15 dekabr 1922-ci ildə rəhbər partiya orqanları instituta kömək haqqında qərar çıxarmış və “Azneft” birliyinə institutun binasının və otaqlarının təmirini həyata keçirməyi təklif etmişlər. Daha sonra iri sənaye müəssisələri tələbələrin təqaüd fonduna yardıma cəlb olunmuşdur. Təsdiq olunmuş 475 təqaüddən 150-ni “Azneft” öz üzərinə götürmüşdür. 1920-1930-cu illərdə institutun məzunları içərisində 10 nəfəri, 1931-1932-ci illərdə 121 nəfəri, 1932-1936-cı illərdə 160 nəfəri azərbaycanlı olmuşdur. Fəaliyyətinin 15 ili ərzində 2614, sonrakı 5 ildə isə 2696 nəfər mühəndis kadrlarının hazırlanması institutun sürətlə inkişaf etdiyini sübut edirdi.

1930-1940-cı illərdə 1140 nəfər azərbaycanlı mühəndis diplomu almışdır. Bu institutu ilk qadın 1931-ci ildə, ilk azərbaycanlı qadın isə 1933-cü ildə bitirmişdir. 1940-cı ildə institutda 843 qadın oxumuş, onlardan 130-u azərbaycanlı olmuşdur.

Ölkəmizdə sənayenin tələblərinə müvafiq olaraq bir neçə adda fəaliyyət göstərmiş ali məktəbimiz müstəqillik dövründən - 1992-ci ildən Azərbaycan Dövlət Neft Akademiyası adlandırılmışdır.

Təhsil ocağımız, ulu öndərimiz Heydər Əliyevin sözləri ilə desək, Respublikamızda hal-hazırda fəaliyyət göstərən Azərbaycan Texniki Universiteti, Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universiteti, Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti, Sumqayıt

Dövlət Universiteti və Mingəçevir Politehnika İnstitutunun yaranmasında ana rolu oynamışdır.

Yarandığı gündən Neft Akademiyası yanacaq-enerji və neft-kimya kompleksi sahələri üçün yüksəkixtisaslı mühəndis və elmi kadrların hazırlanması istiqamətində daima fəaliyyət göstərmiş, təhsil prosesinin, elmi-tədqiqat işlərinin təşkilində uğurlar qazanaraq SSRİ-nin qabaqcıl ali təhsil müəssisəsinə çevrilmişdir.

Neft Akademiyası keçmiş İttifaqda, respublikamızda, xarici ölkələrdə, yüksək dövlət vəzifələrində, sənaye, elm və təhsil sahələrində aparıcı yer tutan, tədris ocağımızı dünyaya tanıtdıran məzunları ilə fəxr edir.

Ümummilli liderimizin 2 il burada təhsil alması Neft Akademiyasının tarixində şanlı və əbədi iz qoymuş, onu məbədgahə çevirmişdir. Onun "Neft Akademiyasının Azərbaycanda sənayenin, iqtisadiyyatın, elmin, elmi-texniki tərəqqinin inkişafında xüsusi rolu olmuşdur" sözlərini yada salmaq yerinə düşər.

30 ilə qədər SSRİ Neft Sənayesinə və Dövlət Plan Komitəsinə rəhbərlik etmiş, həmyerlimiz Nikolay Baybakov, SSRİ Qaz Sənayesi naziri, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı Sabit Orucov, Rusiyanın bir çox rayonlarında neft-qaz yataqlarını kəşf edən, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı Fərman Salmanov, Hindistan neftinin atası sayılan, 3 dəfə SSRİ dövlət mükafatı laureatı alan Əyyub Tağıyev, kosmonavt Vitaliy Jolobov, Anqolanın Prezidenti Duş Santuş, "Lukoil" şirkətinin Prezidenti Vahid Ələkbərov, Sovetlər İttifaqında kosmik uçuşlar üzrə dövlət komissiyasının sədri, general-leytenant, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı Kərim Kərimov və yüzlərlə görkəmli dövlət və ictimai xadimlər, alimlər məhz bizim təhsil ocağımızı bitirmişlər.

ADNA-da kadr hazırlığı aparılan bütün ixtisaslara maraq və tələbat yüksək sə-

viyyədədir. Cari tədris ilində bir çox ixtisaslar üzrə qəbul olan tələbələrin əksəriyyəti dövlət sifarişində təhsil alırlar. Bu göstərici bir tərəfdən, ali məktəbin reytingini müəyyən edirsə, digər tərəfdən dövlət vəsaitini məqsəduyğun şəkildə sərf etməyə sövq edəcəkdir.

Respublika Prezidentinin 22 may 2009 - cu il tarixli sərəncamı ilə "2009-2013-cü illərdə Azərbaycan Respublikasının ali təhsil sistemində islahatlar üzrə Dövlət Proqramı"nın təsdiq edilməsi təhsilin dövlət siyasətində ən mühüm prioritet olmasını bir daha sübut etmişdir. Hal-hazırda ADNA qarşısında duran əsas məsələ təhsilimizin Avropa təhsil məkanına inteqrasiya prosesinin, Boloniya Bəyannaməsinin tələblərinin yerinə yetirilməsi sahəsində işlərin sürətləndirilməsidir.

ADNA-nın beynəlxalq əlaqələrinin genişlənməsi məzunlarımızın dünya təhsil standartlarına uyğun hazırlanmasına imkan verməklə yanaşı, həm də məntiqi nəticə olaraq, ali məktəbimizi nəinki Azərbaycan vətəndaşları, eləcə də Çin, Türkiyə, Misir Ərəb Respublikası və digər xarici ölkə vətəndaşları üçün də cəlbədicidir. Bu kontekstdə qeyd etmək olar ki, hal-hazırda ADNA-da 500-dən artıq əcnəbi tələbə təhsil alır ki, bu da yüksək keyfiyyətli təhsil almaq məqsədilə Azərbaycan ali məktəblərini seçmiş əcnəbi tələbələrin 15%-dən çoxunu təşkil edir.

Bundan başqa, ADNA-da hər il beynəlxalq və milli şirkətlərin, qurumların onlarla əməkdaşı iki həftədən tutmuş bir il müddətində xüsusi kursların təlim proqramları əsasında öz ixtisaslarını artırırırlar. Bizim tərəfimizdən onlar üçün bir sıra ixtisaslar üzrə mütəxəssislərin distansiya təliminə, bazar tələbatına uyğun, ixtisaslarının artırılmasına imkan verən metodik, proqram və texniki baza yaradılmışdır.

Ali məktəbimizin beynəlxalq əlaqələri "Əsrin müqaviləsi" ilə başlayan neft sazişləri imzalandıqdan sonra daha geniş vüsət al-

mışdır. Son illərdə ABŞ, Almaniya, Hollandiya, Fransa, İtaliya, Çin, Norveç, Rumıniyanın aparıcı tədris mərkəzləri ilə bir sıra beynəlxalq layihələr reallaşmışdır. Onların arasında 1999-cu ildən ABŞ-ın Corciya ştatının Dövlət Universiteti ilə realizə edilmiş bakalavr və magistr hazırlıq layihəsi, həmçinin 2004-cü ildən başlayaraq Almanıyanın Zigen Universiteti ilə birgə bakalavrların yeni texnologiya üzrə hazırlanması daha önəmlidir. Bu tədris layihələri çərçivəsində təhsil ingilis dilində və kredit sistemi əsasında aparılır. Məmnunluqla qeyd etmək olar ki, ADNA Azərbaycanın ilk ali təhsil ocağıdır ki, Zigen Universiteti ilə məzunlara birgə diplomların verilməsini razılaşdırmışdır.

Bundan başqa, 1999-cu ildən başlayaraq Sofiya-Antipolis (Fransa, Nitsa şəhəri) və Qenuya (İtaliya) universitetləri ilə birgə “Ətraf mühit və neft sənayesi” üzrə magistr pilləsində mütəxəssis hazırlığı aparılır. 2004-cü ildən Köln Universiteti və Hollandıyanın Heyerlen Ali Tətbiqi Məktəbi ilə birgə bakalavr hazırlığı, 2008-ci ildən başlayaraq isə “Avtomatlaşdırma və informasiya texnikası” və “Elektroenergetika” ixtisasları üzrə magistr pilləsində mütəxəssis hazırlığı həyata keçirilir. Köln Universiteti və Varşava Texnologiya Universiteti ilə birlikdə qərb standartlarına uyğunlaşan tədris planları əsasında “Neft sənayesində energetika menecmenti” ixtisası üzrə magistr hazırlığına başlanmışdır.

Yuxarıda qeyd olunan proqramlar çərçivəsində tələbələrimizin ABŞ, Almaniya və Fransanın müvafiq universitetlərində istehsalat təcrübəsi keçməsi və yuxarı kurslarda təhsillərini davam etdirməsi üçün razılaşma əldə olunmuşdur.

Hal-hazırda Azərbaycanda fəaliyyət göstərən beynəlxalq şirkətlərlə tədris, elm sahələrində əməkdaşlıq edilir, tələbələrimizə təqaüd verilir, onlar bu təşkilatların aparıcı neft və qaz sənayesi obyektlərində təcrübə

keçir və şirkətlər məzunları işlə təmin edirlər.

ADNA respublikamızın neft-qaz sənayesi müəssisələri ilə sıx əməkdaşlıq edir. Bu əməkdaşlıq I və III kurs tələbələri üçün yay aylarında həmin müəssisələrdə tədris və istehsalat təcrübələrinin təşkil edilməsində əyani şəkildə görünür. Qeyd etmək lazımdır ki, müəssisələr tərəfindən tələbələrə təcrübə keçməkdə hər bir şərait yaradılır, onlar lazımi normativ-texniki sənədlərlə təmin edirlər.

Bundan başqa, təhsildə yüksək göstəricilərə nail olmuş ADNA tələbələrinə respublikamızın neft-qaz sənayesi müəssisələri, ölkəmizdə fəaliyyət göstərən xarici şirkətlər – “LUKOYL”, BP, “KCA Deutag”, ARDNŞ, “Neftqazavtomat” ETİ, Heydər Əliyev adına Bakı Neft Emalı Zavodu və b. xüsusi və adlı təqaüdlər verilir ki, bu da gələcək alimlərin, menecerlərin, mühəndislərin hazırlanması işinə böyük dəstəkdir.

Neft Akademiyası qarşısında duran əsas məsələ Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 24 oktyabr 2013-cü il tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyasını” uğurla həyata keçirərək, Avropanın tanınmış universitetləri arasında layiqli yer tutmaqdır.

ADNA əməkdaşları tərəfindən yerinə yetirilən elmi-tədqiqat işlərinin nəticələrinin sənaye sahələrində tətbiqi istiqamətində işləri sürətləndirməklə yanaşı, iqtisadi səmərəliliyin təminini təşkil etmək qarşısında duran əsas vəzifələrdəndir.

Onu da qeyd etmək lazımdır ki, son illər tədris prosesinin səviyyəsinin yüksəldilməsi, maddi-texniki bazanın təkmilləşdirilməsi, kadr tərkibinin möhkəmləndirilməsi, eləcə də yeni informasiya texnologiyalarının tətbiqi, təhsilin Avropa standartlarına uyğun aparılması, müasir düşüncəli mütəxəssislərin hazırlanması məhz ADNA rəhbərliyinin xüsusi diqqəti və qayğısı sayəsində təmin edilmişdir.